

Z. BEDRNA et al.:

Podne rezimý

Voda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, 1989

A modern szakirodalomban egyre inkább fellelhetők azok a könyvek, amelyek a talajt, mint természeti képződményt rendszerszemlélet alapján vizsgálják, és tulajdonságait szoros összefüggésbe hozzák nemcsak a mezőgazdasági termelés tényezőivel, hanem a természeti környezet elemeivel is.

A ZOLTÁN BEDRNA és munkatársai által készített, Pozsonyban nemrég kiadott könyv címe nehezen fordítható le magyarra. A fogalom magába foglalja a talaj egyes tulajdonságait, a benne folyó anyag- és energiaforgalom dinamikáját és állapotát. A kiadvány megfelel a fenti követelményeknek és ilyen tekintetben a szlovák nyelvű talajtani szakkönyvek között úttörőnek tekinthető. A 222 oldalas kiadvány, amely orosz és angol nyelvű összefoglalót is tartalmaz, széles tematikai igénnyel indul, és igyekszik mai ismereteink alapján átfogó képet adni a talajokról.

A bevezető részben Z. BEDRNA a pedoszféra fogalmát, a talaj - mint rendszer - alapvető komponenseit, valamint a talajnak a természetben elfoglalt helyét vázolja.

A talaj energiaforgalmával foglalkozó második fejezetet ugyancsak Z. BEDRNA írta. A szerző ismerteti azokat a folyamatokat, amelyek során a Nap sugárzó energiája a bioszféra átalakítási folyamatai révén részben a talajokban halmozódik fel. Foglalkozik a talajok hőgazdálkodásával és ennek gyakorlati vonatkozásaival is. Különös figyelmet fordít a növények hőigé-nyére, sőt hőtűrőképességére is. A gyakorlati kérdések sorában szerepelnek az üvegházakban és fóliák alatt történő termesztés aktuális kérdései is.

A könyv harmadik fejezete, amelynek E. FULAJTAR a szerzője, a talajok nedvességforgalmáról szól. A szerző részletezi a talajban előforduló vízfórmákat, valamint a vízgazdálkodás és vízforgalom alapvető sajátosságait. A fejezet további részében osztályozást közöl a talajok vízforgalmáról, különös tekintettel a növények vízigényére. Ennek során a talajok és növények vízforgalmának kölcsönhatásaira is nagy figyelmet fordít. A közvetlen növénytermesztési kérdések mellett teret szentel a talajban folyó szűkebb értelemben vett vízforgalomnak, valamint a vízforgalom néhány energetikai vonatkozásának is. Nagyon értékes az a rész, amelyben a különböző genetikai talajtípusok sajátos vízforgalmi adatait ismerteti.

A negyedik fejezetben F. ZRUBEC a talaj szilárd fázisát ismerteti, beleértve a talaj mechanikai összetételét, térfogat és fajsúlyát, a talaj-szerkezet problematikáját, pórusviszonyait. E fizikai sajátosságok ismerteté-

sén túl foglalkozik azzal is, hogy ezek mennyiben változnak meg egyrészt a talajképződési folyamatok, másrészt az emberi beavatkozás következtében.

Az ötödik fejezet szerzője B. JURÁNI. E fejezet a talajmineralógiát tárgyalja, és bemutatja azokat az ásványokat - különös tekintettel az agyagásványokra -, amelyek Szlovákia talajtípusaiban előfordulnak. Az agyagásványokkal kapcsolatban taglal számos talajfiziko-kémiai kérdést is, kiemelve az adszorpciós viszonyokat. A fejezet hasonlóan az előzőekhez, megfelelő figyelmet fordít gyakorlati kérdésekre is, így például a növényi tápanyagok megkötésére, illetve mozgékonyosságára. Ugyancsak ismerteti azokat a nyomelemeket, amelyek a szlovák talajokban előfordulnak és jelentősek.

Z. BEDRNA az utolsó fejezetben szinte összegzi a könyv mondanivalóit. A talajt, mint összefüggő rendszert vizsgálva, szisztematizálja a talajban lejátszódó folyamatokat és az ezek folytán kialakuló talajtulajdonságokat. Ilyen értelemben használja a "talaj-rezsim" kifejezést, hasonlóan a más szláv nyelvekben is előforduló analóg meghatározással. A fejezet elején általános áttekintést ad a világon előforduló különböző talajképződményekről, s ennek során alapvetően a talajövezeteket ismerteti. Külön kitér az éghajlat szerepére, ami a fenti megközelítésben teljesen érthető. A világ talajainak áttekintése során külön táblázatban közli a nagy talajcsoportok hő- és vízgazdálkodásának sajátosságait. Hasonló felfogásban foglalkozik a talajokban található biomasszával, valamint a talaj és bioszféra kapcsolataival, ahol mind a globális adatokat, mind Csehszlovákia sajátosságait is bemutatja. A következő részben Szlovákia talajait "pedoklimatikus" csoportokba osztja, saját, valamint DZATKO kutatásai alapján. E fejezet is tartalmaz gyakorlati vonatkozásokat, melynek során a fentebb említett osztályozási rendszert kapcsolatba hozza a növénytermesztés egyes kérdéseivel.

Z. BEDRNA és munkatársai könyve sikeresen példázza, hogyan lehet úgy tárgyalni korszerű talajtani ismereteket, hogy az ne csak a szűkebb szakközönség, hanem szélesebb körök számára is érthető legyen. Ugyancsak érdeme a könyvnek, hogy a modern elméleti mondanivalóhoz majdnem mindenütt gyakorlati példákat is csatol, annak bemutatására, hogyan lehet a tudományos eredményeket a termelésben is felhasználni.

A könyv bizonyára érdeklődést kelt Csehszlovákián kívül is, annak ellenére, hogy az angol és orosz nyelvű összefoglalók elég rövidiek és nem tartalmazzák a könyv tartalomjegyzékének fordítását.

SZABOLCS ISTVÁN
MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete, Budapest

Érkezett: 1990. február 21.